

Erfgoed Magazine Enschede

Een uitgave van de Stichting Cultureel Erfgoed Enschede,

Jaargang 11

nummer 138

OKTOBER 2026

INHOUDSOPGAVE

1. Watertoren Hoog en Droog Enschede
2. Landgoed de Dommert
3. Museum de Scheper **met prijsvraag voor gratis vrijkaarten**
4. Boekenshop
5. Herontwikkeling Tivoli, 1e kwartaal 2027 gereed
6. Meldpunt Cultureel Erfgoed Enschede
7. Antwoord op vraag over het onbekende dienblad
8. Street Art route
9. Welkom in Enschede
10. Blik op de kerk: De Oosterkerk (32)
11. Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Monumenten
12. Aanwijzen tot gemeentelijk monument van 5 gebouwen / complexen
13. Unesco Werelderfgoed Bern Zwitserland

Een kleine greep.....

In dit digitale Erfgoed Magazine Enschede zijn weer leuke en interessante artikelen te lezen en soms nader te bekijken en te beluisteren via de link in het artikel.

De watertoren van Enschede staat *te koop*, voor wie er belangstelling voor heeft biedt het legio mogelijkheden.

Kleine musea zijn zo gek nog niet om te bezoeken, dit museum in Eibergen is de moeite waard EN er zijn *vrijkaartjes* voor te winnen. Kijk in het artikel wat je er voor moet doen.

Iedereen moet de gelegenheid hebben om veel te kunnen bezoeken of informatie te verkrijgen als je een stad wilt bezoeken. Wij leggen even *de vinger op een zere plek* in Enschede om hier aandacht voor te vragen.

Nieuwsgierig geworden?

Bekijk de verhalen verderop in ons magazine.

De artikelen zijn gekozen en samengesteld voor aangenaam leesplezier.

1. Watertoren Hoog en Droog Enschede

Foto: Google Maps

De watertoren aan Hoog en Droog heeft in haar leven van de afgelopen 136 jaar al veel meegemaakt.

Deze is gebouwd in 1890 en ruim 40 meter hoog. De watertoren beschikt over een watervat van 300 m³.

Het architectonisch ontwerp is van architect N. Biezeveld, hij was gespecialiseerd in het aanleggen van waterleidingen en het ontwerp van watertorens onder andere in Monster, de Hoorn en Rijswijk.

*Foto boven: De herontwikkelings voorstellen van de watertoren
De watertoren is een gemeentelijk monument*

Foto's: SCEE

De bouwstijl van de watertoren is classicistisch met neogotische elementen. De Enschedese watertoren is de hoogste die architect Biezeveld in Nederland heeft gebouwd. In 1955 is het gebouw gewijzigd en is de houten bovenbouw vervangen door een bakstenen bovenbouw.

De watertoren maakt vanaf 2016 deel uit van een park voor de wijk Bothoven.

Vitens was aanvankelijk eigenaar van de watertoren maar toen deze buiten gebruik werd gesteld is deze in 2017 verkocht aan een landelijk ingenieursbureau Clafis.

Wij spraken met Bert Jonker de huidige eigenaar die al jaren bezig is met de herontwikkeling van de watertoren. Volgens Jonker was het een lastig en langlopend traject mede in verband met de monumentstatus de goedkeuring voor

de omgevingsvergunning en bezwaren vanuit de buurt. Jonker heeft er in de afgelopen jaren heel veel geld in gestoken. Zo is de complete fundering vernieuwd en is er een liftschaft geplaatst voorzien van een noodtrappenhuis. Omdat de uiteindelijk invulling van de watertoren steeds langer op zich liet wachten heeft Jonker besloten om de watertoren te verkopen.

De watertoren zoals die er in 1892 heeft uitgezien. Op de achtergrond de Reudinkmolen.

2. Landgoed De Dommert

Foto: Google Maps

Landgoed De Dommert was gelegen aan de Gronausestraat, tussen Dolphia en Glanerbrug. Het is de bedoeling dat op dit grondgebied woningbouw zal plaatsvinden, deze krijgt de naam Eschmarkerveld.

Landgoed De Dommert was een historisch landgoed in het gebied dat nu deels onderdeel is van de toekomstige wijk Eschmarkerveld in Enschede. Een nieuwe woonwijk tussen Enschede en Glanerbrug.

Het maakt deel uit van het traditionele groene landschap rondom Enschede dat in de 19e eeuw is gevormd door rijke textielfamilies die land en natuur wilden bezitten en ontwikkelen.

Kaart van Enschede omstreeks 1866, in het gebied van de Eschmarke komen veel heuvels voor

Op het landgoed werden in de dertiger jaren (1935) van de vorige eeuw bijeenkomsten gehouden en werden de landgoederen "De Dommert" (31 ha) en "De Vieker" (61 ha) onder de Natuurschoonwet gerangschikt.

De landgoederen werden voor het publiek opengesteld, op vertoon van wandelkaarten, die tegen een kleine vergoeding verkrijgbaar waren ten kantore der firma Ter Kuile Cromhoff te Enschede. Op deze kaarten stonden de voorwaarden van openstelling vermeld.

Op het landgoed stond vroeger een fraaie villa die detijds bewoond werd door de familie Penger. Tot voor enkele jaren geleden stond er op het landgoed (nu Pen Caranvans bedrijf) een bijzonder gebouwtje.

Zeer waarschijnlijk was het een koetshuis of onderkomen voor paarden. Op het landgoed De Dommert bevond zich namelijk een manege. Helaas is het in 2024 gesloopt.

Foto: SCEE.

**LANDGOEDEREN VOOR HET
PUBIEK OPENGESTELD.**
Gerangschikt onder Natuur-
schoonwet 1928.

De landgoederen „De Dommert” en „De Vleker”, gelegen in de gemeente Enschede, zijn bij beschikking van de Ministers van Economische Zaken en Financiën onder de Natuurschoonwet gerangschikt.

Het landgoed „De Dommert”, groot pl.m. 31 H.A., is gelegen ten Noorden van den Rijksweg Enschede—Glanerbrug en het landgoed „De Vleker”, groot pl.m. 61 H.A. ten N.O. van Enschede, nabij den weg Enschede—Lossen.

Bedoelde landgoederen zijn voor het publiek opengesteld, op vertoon van wandelkaarten, die tegen een kleine vergoeding verkrijgbaar zijn ten kantore der firma Ter Kuile Cromhoff te Enschede. Op deze kaarten staan de voorwaarden der opening vermeld.

Het maakt deel uit van het traditionele groene landschap rondom Enschede dat in de 19e eeuw is gevormd door rijke textielfamilies die land en natuur wilden bezitten en ontwikkelen.

Veel van het oorspronkelijke landgoed bestaat niet meer in zijn originele vorm, maar restanten van de landschappelijke structuur, zoals de vijver en de heuvel ook genoemd de sterrenkijker heuvel, zijn nog steeds aanwezig.

Deze elementen hebben cultuurhistorische waarde voor de stad en worden door de gemeente Enschede meegenomen bij toekomstige gebiedsontwikkeling.

Bijvoorbeeld in bestemmingsplannen wordt bepaald dat de landschappelijke waarde van het

gebied behouden en leefbaar moet blijven.
Landgoed De Dommert was een historisch landgoed in het gebied dat nu deels onderdeel is van de toekomstige wijk Eschmarkerveld in Enschede. Een nieuwe woonwijk tussen Enschede en Glanerbrug.

Op het landgoed zijn nog oude bossen, resten van een vijver en een heuvel te zien.
Op die heuvel stond vroeger een sterrenkijker: waarschijnlijk de oudste van Twente. Ook de bomen die toen door de kinderen van de familie Ter Kuile zijn geplant, groeien hier nog steeds (volgens een stuk uit een boek van J.J. van Deinse).

Een bijzonder stukje geschiedenis is te vinden op landgoed De Dommert van Coenraad Ter Kuile. Hij was een bijzonder persoon en textielfabrikant uit Enschede (1781 – 1852) die zich onder andere bezighield met sterrenkunde.
De alom bekende zonnwijzer op de zuidmuur van de Grote Kerk in Enschede is door hem ontworpen.

---

3. Museum De Scheper in Eibergen

Op een dag ontvingen we een mail van Norbert Eeltink, onafhankelijk adviseur archeologie van Museum de Scheper met de vraag of wij, als stichting Cultureel Erfgoed Enschede, aandacht wilden schenken aan het bestaan van dit museum in Eibergen.

De collectie en het gebouw is van de gemeente, de stichting beheert de gehele collectie. Het museum is gelegen in de kern van het dorp Eibergen, vlakbij de kerk. Dit draait hoofdzakelijk op vrijwilligers. Mensen die vele vaardigheden en ambachten beheersen en die met liefde voor het museum willen inzetten om alle kosten beheersbaar te houden.

Het museum bestaat sinds 1981.

Herman Schepers is de grondlegger van het uiteindelijke museum. Hij was vrijwilliger bij de plaatselijke brandweer en hij verzamelde al jaren vele oude artefacten. Om het 25-jarig jubileum van de brandweer te vieren, besloot men met zijn collectie een tijdelijk museum in te richten en te vernoemen naar de eigenaar van de collectie.
Dat presteerde zo goed dat het permanent werd.

Het succes was dusdanig groot dat snel een groter gebouw nodig was, dat werd gevonden in een oude fabrikantenvilla. Herman Schepers droeg uiteindelijk alle waardevolle en oude artefacten over aan de gemeente met als voorwaarde dat alles behouden en te zien zouden zijn voor de (plaatselijke) bevolking.

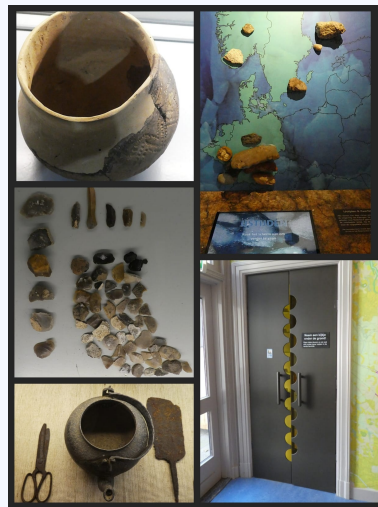
De villa had oorspronkelijk ook een koetshuis, waarvan details nog terug te vinden zijn in het gebouw. Bij het betreden van het museum zie je de oude elementen terug.

Het is overzichtelijk en mooi van opzet met uitstalling van een groot deel van de collectie. De route binnen het museum voert je door het gehele gebouw en vertelt veel over de geschiedenis van de omgeving.

Ook wordt er een tijdsbeeld neergezet in de vorm van onderwijs en een afdeling over wonen in de twintigste eeuw, met vooral spullen uit de jaren '40 tot en met '70.

In 2025 werd het museum heropend na complete herinrichting die meerdere jaren heeft geduurd, waarbij Norbert adviseerde en nieuwe afdelingen ontwierp. Helaas heeft de in 2019 gestorven oprichter dat niet meer mogen meemaken.

Bij de ingang aan de achterkant is zelfs een monumentale boerderij, die elders stond, naar Eibergen gehaald en zorgvuldig bij het museum weer opgebouwd. Dit laat heel goed de geschiedenis zien van wat er zich in die tijd afspeelde en wat men er aan bezittingen had.

Op de bovenste verdieping van het museum bestaat de mogelijkheid voor een tijdelijke tentoonstelling. Het geheel oogt netjes en verzorgd en over veel details is goed nagedacht en met zorg samengesteld en uitgesteld.

Wij waren onder de indruk van het geheel, omdat het een relatief klein museum is, maar groot in datgene wat er te zien is. Het is zeer zeker de moeite waard om er een kijkje te gaan nemen.

Hieronder volgt een persoonlijke beschrijving van Norbert Eeltink over het Museum de Scheper

"Het hele verhaal bijeen", dit motto omschrijft het verhaal van Museum de Scheper. Het begint in een ver verleden, voordat er mensen zijn, met de vorming van het Achterhoekse landschap. Ooit was hier tropisch moeras, later zee en het landschap van nu is grotendeels gevormd door ijstijden. De eerste bewijzen van mensen zijn vuurstenen van jager-verzamelaars die hier rondtrokken, waaronder een vuistbijl van de neanderthalers. Na de laatste ijstijd worden de mensen boeren en gaan huizen bouwen. Daarvan presenteert het museum schaalmodellen en ook hun aardewerk en werktuigen zijn te bewonderen.

Bijzonder is de grote verzameling urnen uit de bronstijd en ijzertijd van De Scheper. Crematierestten uit een van die urnen zijn uitgelegd op een skelettekening, zodat de bezoeker precies de herkomst van de botfragmenten kan vaststellen. Een echte topvondst is het Bronsdepot van Eibergen, een collectie bronzen sieraden en werktuigen die als offer zijn begraven. Ze behoren tot de belangrijkste bronstijdvondsten in Nederland. Een interactieve opstelling leert hoe archeologen opgraven.

Het ontstaan van Eibergen, ooit bijna een stad, wordt getoond met behulp van kaarten, een maquette en vele objecten, zoals vondsten uit de grachten, een middeleeuwse waterput en de Muntschat van Haarlo met zilveren munten uit de dertiende eeuw.

De afdeling Textiel toont kleding van de boeren- en 'stadse' bevolking. Twee afdelingen Industrie zetten het verhaal over de industrialisering uiteen, met uiteraard de textielindustrie, maar tevens de Eibergse leerindustrie die tot ver over de grens bekend was.

De invloed op het dagelijkse leven door de grote culturele en technische ontwikkelingen in de twintigste eeuw is het thema van de afdeling Wonen. De komst van elektriciteit, met gloeilamp, koelkast en wasmachine, heeft ingrijpende gevolgen, niet in de laatste plaats voor de vrouwenemancipatie.

Economische en sociale veranderingen creëren aan de ene kant meer vrije tijd en aan de andere kant meer welvaart. Recreatie wordt steeds belangrijker, waarbij radio en televisie als nieuwe media perfect aansluiten. Een schrijverskamer is geheel gewijd aan Eibergse schrijvers als Menno ter Braak en Willem Sluiter.

In het trappenhuis naar de museumzolder is een bescheiden maar gevarieerde schilderijengalerij. Op de zolder zelf is, naast een grote ruimte voor tijdelijke exposities over geschiedenis of kunst, 'het schooltje op zolder' aanwezig. Dit is ingericht als een noodschool in de Tweede Wereldoorlog, toen de Duitse bezetter de schoolgebouwen had gevorderd.

In de tuin van de villa is de negentiende eeuwse boerderij De Vuurrever uit Haarlo herbouwd. Deze was tot de verplaatsing naar het museum nooit ingrijpend gemoderniseerd en illustreert op authentieke wijze het premoderne boerenleven.

Prijsvraag: gratis entree voor 2 personen
Museum De Scheper in Eibergen

---

foto's; SCEE

Je maakt kans op **gratis entree voor 2 personen** in Museum de Scheper in Eibergen.
Wat moet jij hiervoor doen?

In bovenstaand vierluik met foto's staan bekende monumenten afgebeeld. Deze staan of zijn ergens te vinden in Twente en de Achterhoek.

Wat is het en waar staat het, dus 2 antwoorden per foto.

Dat betekent 8 antwoorden voor deze vierluik. Wie de 4 antwoorden weet mag deze via de mail sturen naar info@cultureelerfgoedenschede.nl.

De prijswinnaars krijgen persoonlijk bericht.

4. BOEKENSHOP

In onze boekenshop bevinden zich ruim 90 boeken over cultureel erfgoed en de historie van Enschede en Twente. Met de aankoop van een boek ondersteun je tevens de activiteiten van de stichting Cultureel Erfgoed Enschede. Ben je op zoek naar een specifiek boek of wil je boeken aan de stichting ter beschikking stellen? Laat het ons weten.

Via e-mail: info@cultureelerfgoedenschede.nl.

[Klik hier](#)

Advertentie

Gevelreiniging

Het schoonhouden en onderhouden van steenachtige buitengevels, behandeld met verf of onbehandeld, draagt bij aan de duurzaamheid van uw bezit.

Als er vuilaanhechting aanwezig is kan dit verwijderd worden door gebruik te maken van hoge druk apparatuur. Onze schilders maken gebruik van deze apparatuur bij het reinigen van een buitengevel.

Een gevel die in het verleden nog niet van verf voorzien is kan ontdaan worden van alle vuilaanhechting. Desgewenst kan een gevel met verschillende middelen op verschillende wijzen behandeld worden, hydrofoberen of muurverven behoren tot onze mogelijkheden. Hier vindt u meer informatie over [hydrofoberen](#).

Uiteraard behoort het opnieuw met muurverf behandelen van in het verleden geschilderde gevels ook tot de mogelijkheden.

Meer informatie over Kuality: <https://kuality.nl/>

5. Herontwikkeling Tivoli (gemeentelijk monument) 1e kwartaal 2027 gereed

Dit gebouw is oorspronkelijk in 1891 gebouwd als gebouw Tivoli, bedoeld voor katholieke arbeiders en gesticht op initiatief van Alphons Ariëns. Het was de jonge priester Alphons Ariëns die het initiatief nam voor de bouw van Tivoli aan de Oldenzaalsestraat 158. Maar ook het gebouw Concordia was zijn initiatief. Ariëns werd geboren in Utrecht, als zoon van de advocaat

Adriaan Willem Karel Ariëns en de huisvrouw Lisette Christine Antonia Povel.

Foto links: Arts impression van Tivoli

Dat het gebouw Tivoli voor de Rooms Katholieke arbeiders in Enschede een belangrijke rol heeft gespeeld mag wel blijken uit bovenstaande foto.

Vanaf de oude Jacobuskerk aan de Markt vertrok op 22 november 1891 een stoet van hoogwaardigheidsbekleders uit de katholieke kerk en arbeiders van de rooms-katholieke arbeiders-vereniging naar de Oldenzaalsestraat voor de officiële opening van het nieuwe gebouw Tivoli van de vereniging.

Foto links: Het oorspronkelijke gebouw Tivoli.

Het nieuwe gebouw Tivoli aan de Oldenzaalsestraat

Foto: SCEE

Inmiddels wordt er volop gewerkt aan de renovatie en herontwikkeling van het gebouw. De nieuwe eigenaar Boeskoolstaete uit Neede gaat hier elf appartementen realiseren die verhuurd zullen gaan worden. De huurprijzen zijn op dit moment nog niet bekend. De appartementen worden in het eerste kwartaal van 2027 opgeleverd. De naam van het appartementencomplex blijft Tivoli.

6. Meldpunt Cultureel Erfgoed Enschede

Het Meldpunt Cultureel Erfgoed Enschede is een centraal informatiepunt, dat een breed publiek in de gelegenheid stelt om melding te doen van bedreigd, onbekend en/of ondergewaardeerd historisch erfgoed in de gemeente Enschede.

De doelstelling van het Meldpunt is het leveren van een inhoudelijke bijdrage aan het behoud en waardering van karakteristieke, beeldbepalende gebouwen, objecten, landschappelijke elementen en structuren. Het resultaat van de melding kan zijn dat initiatieven worden ontwikkeld tot mogelijk behoud en/of ontwikkeling van een object.

Daarnaast kunnen we via ons maandelijks Erfgoed Magazine en de website www.cultureelerfgoedenschede.nl aandacht schenken aan de melding.

Met onze eigen kennis en de kennis uit ons (inter)nationale en regionale netwerk op het gebied van herontwikkeling, exploitatie & instandhouding, juridische zaken en (digitaal) informatiebeheer denken we graag mee met het erfgoedveld binnen de gemeente Enschede. Met de inzender van de melding overleggen wij of een en ander geschikt is voor publicatie. Uitsluitend met toestemming van de inzender gaan wij over tot eventuele publicatie.

Het meldpunt is gestart op 1 januari 2019 en u kunt uw bericht versturen via het blokje "Meldpunt Cultureel Erfgoed" onderaan iedere webpagina van onze website www.cultureelerfgoedenschede.nl of klik [HIER](#)

7. Antwoord op vraag over het onbekende dienblad

In het Magazine van september j.l. deden we een oproep om er achter te komen wat het verhaal is dat vertelt over de herkomst en betekenis van het dienblad.

Al snel kregen we een tweetal reacties, waarvan deze het meest betrouwbare lijkt te zijn. Het blijkt een bijzondere

geschiedenis te zijn die we graag met jullie delen.

Het dienblad is een herinnering aan het 50-jarig jubileum van Johannes Kok [1886-1970] als herenkapper.

Hij was een zoon van de ongehuwde katholieke Johanna Kok uit Lonneker. Als kind werkte hij bij van Heek op Kremersmaten en een kapper op de Deurningerstraat.

Zijn moeder woonde aan de Renbaanstraat. Zij was in 1894 getrouwd met de weduwnaar Jan Hendrik van Alstede.

Hij trouwde zelf op 3 oktober 1907 met de hoogzwangere Catharina Mazeland uit Oldenzaal die in Enschede als dienstbode werkte.

Op 21 november 1907 werd zoon Lukas Leonard [1907-1973] geboren.

Ondanks zijn eigen onfortuinlijk "bastaard" start in het leven bleef hij tot aan zijn overlijden de R.K. kerk trouw.

Zijn zoon was wel kerkelijk "legaal".

Hij begon zijn zaak op 7 oktober 1907 aan de Roomweg 98 "part-time" terwijl hij ook nog bij Van Heek op Kremersmaten werkte. In 1923 - door de 1ste staking - werd hij fulltime kapper en hij verhuisde naar nr 71a.

In 1957 bestond het bedrijf 50 jaar. Het dienblad toont beide panden.

Hij trouwde later opnieuw met Hermina Ensink op Kemna.

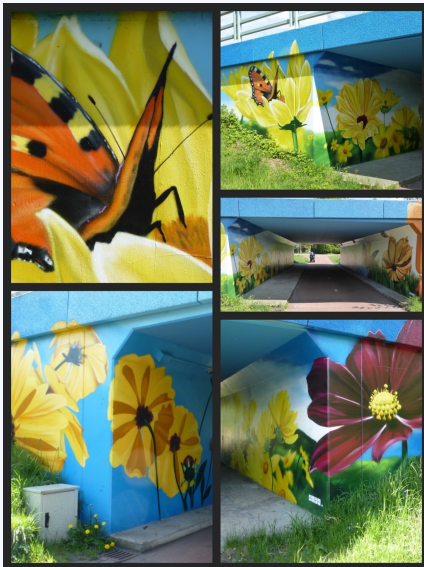
Zoon Lukas trouwde in 1936 met Maria Wilhelmina Bruins uit Weerselo. Het paar emigreerde later naar Zuid Afrika.

Beiden zijn daar overleden, Lukas in 1973, Maria in 2000.

Het dienblad is mogelijk door de familie van zijn 2e weduwe behouden.

Met dank aan **de heer Chr. H. Brand** die dit verhaal aan ons wilde vertellen.

8. Street Art fietsroute

Met enige regelmaat besteden wij aandacht aan het onderwerp **Street Art**.

Intussen is er in Enschede een 25 kilometer lange fietsroute in Enschede gemaakt die je langs 26 bijzondere kunstwerken leidt.

Laat je verrassen door indrukwekkende **Street Art** kunstwerken die je op verschillende en vaak onverwachte plaatsen in Enschede kunt bekijken. Een mooie route die een andere kijk geeft op Street Art.

In deze [link](#) kun je de fietsroute downloaden waarin de fietsroute met de verschillende kunstwerken wordt beschreven.

Foto's; SCEE

9. Welkom in Enschede

Ben je op zoek naar de perfecte balans tussen innovatie en levenskwaliteit?

Welkom in Enschede, de bruisende technologiestad van het oosten. Hier ontmoeten grensverleggende ideeën de nuchtere Twentse gastvrijheid, waardoor een uniek klimaat ontstaat om te wonen, werken en recreëren.

Voor toeristen die Enschede bezoeken, transformeert de stad zich tot een verrassende stedentrip vol contrasten.

Het is de grootste stad van Overijssel en de regio Twente, waar textielhistorie, moderne architectuur, rijks- en gemeentelijke monumenten, gezelligheid en uitgestrekte natuur naadloos in elkaar overlopen.

Enschede wil een inclusieve stad zijn waar iedereen zich zou moeten thuis voelen. De cultuurtijk Roombeek laat zien hoe Enschede zichzelf opnieuw blijft uitvinden. Historisch industrieel erfgoed is hier getransformeerd tot een hypermodern centrum voor kunst, cultuur en architectuur.

Maar het cultureel erfgoed van Enschede wordt maar al te vaak onderschat.

Met dank aan deze behulpzame Mevrouw

Foto's: SCEE

Enschede Promotie is de officiële citymarketingorganisatie die de stad Enschede positioneert als een levendige, innovatieve en creatieve plek om te bezoeken, wonen en werken. De stichting richt zich op het versterken van het stadsbezoek, het ondersteunen van evenementen en het promoten van cultuur en toerisme in Twente.

Maar het is ons opgevallen dat het met de toegankelijkheid van het gebouw aan de Langestraat slecht gesteld is.

Juist in een gebouw (gemeentelijk monument) waar Enschede zich wil presenteren is de toegankelijkheid voor mensen met een lichamelijke beperking nog niet goed geregeld, al is daar wel een poging toe gedaan.

Natuurlijk, het gebouw is een gemeentelijk monument en aanpassingen kunnen en mogen niet of met in acht neming van bepaalde regels uitgevoerd worden. Gesprekken hierover zijn al geruime tijd gaande, terwijl in een geval als dit de noodzaak duidelijk aanwezig is.

Op dit moment kan iemand met een beperking /rolstoelgebruiker aanbellen. Daarvoor is een bel geplaatst op één van de ramen van het gebouw (voor zover men dit kan vinden en daar bij kan komen), vervolgens zal een vriendelijke medewerker de betrokkene verder helpen.

Zou een (verplaatsbare) zuil met daarop een video / spreek- en luisterverbinding hier niet een oplossing kunnen zijn? Deze zou geplaatst kunnen worden op een voor ieder bereikbare

hoogte.

Daarmee hoeft er aan het monument zelf niets aangepast worden, maar laat de gemeente Enschede zien dat **iedereen** meetelt, ook de mensen met welke beperking dan ook.

Foto's; Stichting Cultureel Erfgoed Enschede 2026 SCEE

Zijn we in Enschede eigenlijk voldoende ingesteld op bezoekers met een beperking?

Mooi voorbeeld hiervan is de stad Deventer.

Op de Brink, in het centrum van Deventer, staat het historisch Waaggebouw. Op de zijmuur van het Waaggebouw is in brons een 3D afbeelding aangebracht zodat slechtzienden en blinden een idee krijgen hoe dit fraaie gebouw er uit ziet. Uiteraard is in braille een tekst toegevoegd.

Het geeft maar aan dat ook bij monumentale panden rekening is gehouden met bezoekers die een bepaalde vorm van beperking hebben.

Foto: SCEE

Een mooi voorbeeld om blinden/slechtzienden toch een indruk te geven hoe een stad er uit ziet maakt deze maquette in brons duidelijk. Bovendien is de maquette voorzien van braille met daarin de informatie over de stad. In dit geval betreft het de stad Deventer.

10. Blik op de kerk: De Oosterkerk (32)

Foto's: SCEE

De Oosterkerk is in 1928 gebouwd langs het spoor, tussen de Oostburgweg en de Lage Bothofstraat in de wijk Velve-Lindenhof in Enschede. De kerk is gebouwd naar ontwerp van Jan en Theo Stuivinga Architecten uit Zeist.

Na de herstructurering van het terrein van de Oosterkerk heeft Beltman Architecten een ontwerp gemaakt voor hergebruik van de kerk tot appartementen en nieuwbouw appartementen voor ex-verslaafden.

De kerk heeft aan de entreezijde van de Oostburgweg ook nog twee originele houten toegangsdeuren omlijst door fraai gedetailleerd metselwerk.

Het uiterlijk van de kerk is ondanks de aanpassingen in tact gebleven.

In de grote kerkzaal zijn appartementen over twee verdiepingen: Vier op de toegevoegde verdieping, en drie op de begane grond waar ook een gezamenlijke huiskamer is en een kantoorruimte voor personeel.

Bij de herstructurering zijn kenmerken van het oude gebouw zichtbaar gebleven. Raampartijen, schuine wanden, de nok van de oude kerk en spanten zijn herkenbaar. In de tuin van de kerk staat een nieuw gebouw met daarin tien appartementen.

De kerk is niet als rijksmonument aangemerkt en staat ook niet op de lijst van gemeentelijke monumenten.

Toch is het een bijzonder gebouw met waardevolle karakteristieke elementen.

Met name het fraaie metselwerk, de eigenzinnige houten klokkentoren met de goudkleurige windvaan en de in het oog springende houten dakkapellen met grote vensters in beide zijgevels geven het gebouw een heel eigen karakter.

De kerk is omgeven door een grote groene tuin. Destijds bij de opening van de kerk zijn twee grote taxusbomen geschonken.

De inmiddels grote monumentale bomen flankeren de hoofdentree van de kerk.

Zes grote lindebomen begeleiden de oprijlaan in de achtertuin. Het lindelaantje eindigt bij de kerk en een grote beuk.

Vanuit de omgeving zijn de bomen van de kerk goed zichtbaar en hebben grote invloed op het straatbeeld.

De kerk straalt samen met de tuin een fraaie combinatie van rust, ruimte en eenvoud uit.

Met name deze setting van kerk en tuin is waardevol voor de wijk. Het geeft de wijk een bijzondere plek en het laat een stukje fraai behouden geschiedenis van de wijk Velve-Lindenhof zien.

11. Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Monumenten

Eigenaren van rijksmonumenten kunnen vanaf 1 september 2026 weer gebruikmaken van het Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Monumenten van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Met dit programma ontvangen zij deskundige begeleiding bij het verduurzamen van hun monumentale pand met een vergoeding van 75% van de kosten

voor advies en ondersteuning, tot een vastgesteld maximum.

Het vernieuwde programma bouwt voort op en is verbeterd naar aanleiding van het vorige Ontzorgingsprogramma: meer eigenaren van rijksmonumenten komen in aanmerking voor deelname aan het programma en ook kunnen zij laagdrempelig starten, bijvoorbeeld met een oriënterend gesprek aan hun eigen keukentafel.

voor wie?

Het Ontzorgingsprogramma is bedoeld voor eigenaren van rijksmonumenten (woonhuizen en niet-woonhuizen). Ook verenigingen van eigenaren (VvE's), groepen van gezamenlijke eigenaren van één rijksmonument en collectieven van meerdere monumenteigenaren kunnen deelnemen, mits zij voldoen aan de voorwaarden van het programma. Op Monumenten.nl bepalen deelnemers eenvoudig welke vorm van ondersteuning het beste aansluit bij hun monument en eigendomssituatie. Vervolgens kunnen zij zich inschrijven en zelf een gespecialiseerd adviesbureau kiezen uit de aangesloten landelijke adviespartners.

Voor meer informatie over deze subsidie klik [HIER](#)

12. Aanwijzen tot gemeentelijk monument van 5 gebouwen/complexen

Foto's: SCEE

Drie cultuurhistorische organisaties, Stichting Cuypersgenootschap, Erfgoedvereniging Bond Heemschut en Stichting Cultureel Erfgoed Enschede, hebben bij de gemeente een verzoek ingediend om 6 gebouwen/complexen aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Het college heeft besloten, op basis van het advies van de gemeentelijke monumentencommissie, om de procedure tot aanwijzing voor 5 gebouwen/complexen op te starten.

Dit is positief nieuws en om te laten zien om welke gebouwen het gaat, hebben we bovenstaande foto's geplaatst.

Klik [HIER](#) voor het advies van de Monumentencommissie van 12 juni 2026.

13. Unesco Werelderfgoed Bern Zwitserland.

Bern werd in de 12e eeuw gebouwd op een heuvel omringd door de rivier de Aar. De stad heeft zich door de eeuwen heen ontwikkeld volgens een concept van uitzonderlijke en samenhangende planning. De gebouwen in de oude stad dateren uit verschillende periodes en bevatten 15e-eeuwse arcades en 16e-eeuwse fontein. Het grootste deel van de middeleeuwse stad werd in de 18e eeuw gerestaureerd, maar het heeft zijn oorspronkelijke karakter behouden. Bern biedt vandaag de dag een contrast van oude monumenten en moderne gebouwen. In bepaalde gebieden zijn nog steeds traditionele oude straatjes met arcades te vinden, het merendeel daarvan is wandelpromenade.

COLOFON

Het Erfgoed Magazine Enschede is een uitgave van de Stichting Cultureel Erfgoed Enschede.

Redactieadres:

Stichting Cultureel Erfgoed Enschede
info@cultureelerfgoedenschede.nl

Redactie; John Nijhuis en Sonja Bos-Smit

Bankrelatie:

NL87 INGB 0006 9973 92 t.n.v. Stichting Cultureel Erfgoed Enschede

Disclaimer

-Ondanks aan de samenstelling van dit magazine bestede zorg kan de redactie geen aansprakelijkheid aanvaarden voor de onvolledigheid of onjuistheid hiervan.
 -Het lukt ons niet altijd om de rechthebbende auteur(s) van foto's te achterhalen. Mocht u van mening zijn dat u rechthebbende bent van een foto in dit Magazine, stuur dan een mail naar: info@cultureelerfgoedenschede.nl

Heeft u dit Magazine doorgestuurd gekregen en wilt u deze ook zelf ontvangen? Aanmelden kan via de de homepage van onze website

**Stichting Cultureel
Erfgoed Enschede**

info@cultureelerfgoedenschede.nl

Facebook

Website

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}. • Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich [hier afmelden](#). • U kunt ook uw [gegevens inzien en wijzigen](#). • Voor een goede ontvangst voegt u info@cultureelerfgoedenschede.nl toe aan uw adresboek.

